

Báti Anikó PhD

**A gyermek közétkeztetés interdiszciplináris vizsgálata.
Egy budapesti példa**

Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Néprajztudományi Intézet, Budapest

Magyar Táplálkozástudományi Társaság XLV. Vándorgyűlése
Szeged, 2022. október 20-22.

Forrás: A budapesti VIII. kerületi Közjótékonyági Egyesület népkonyhája. Vasárnapi Ujság, 1900. 47. 6. február 11. 93.

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROGRAM

A KUTATÓCSOPORT

**A gyermek közétkeztetés
társadalmi beágyazottsága.
Kérdések és lehetőségek
NKFIH 128925**

- **BTK Néprajztudományi Intézet részéről:**
Báti Anikó, Juhász Katalin, Várkonyi-Nickel Réka
- **Országos Gyógyszerészeti és Élelmezéstudományi Intézet munkatársai:** Zentai Andrea, Varga Anita, Greiner Erika, Mihálydy Kinga, Horváth Andrea, Vargha-Nagy Veronika.
- **Továbbá** Berczki Ibolya (Skanzen), Kaposvári Csilla (PTE Egészségtud. Doktori Iskola), Bársony Tamás (ELTE BTK NI).

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROJEKT

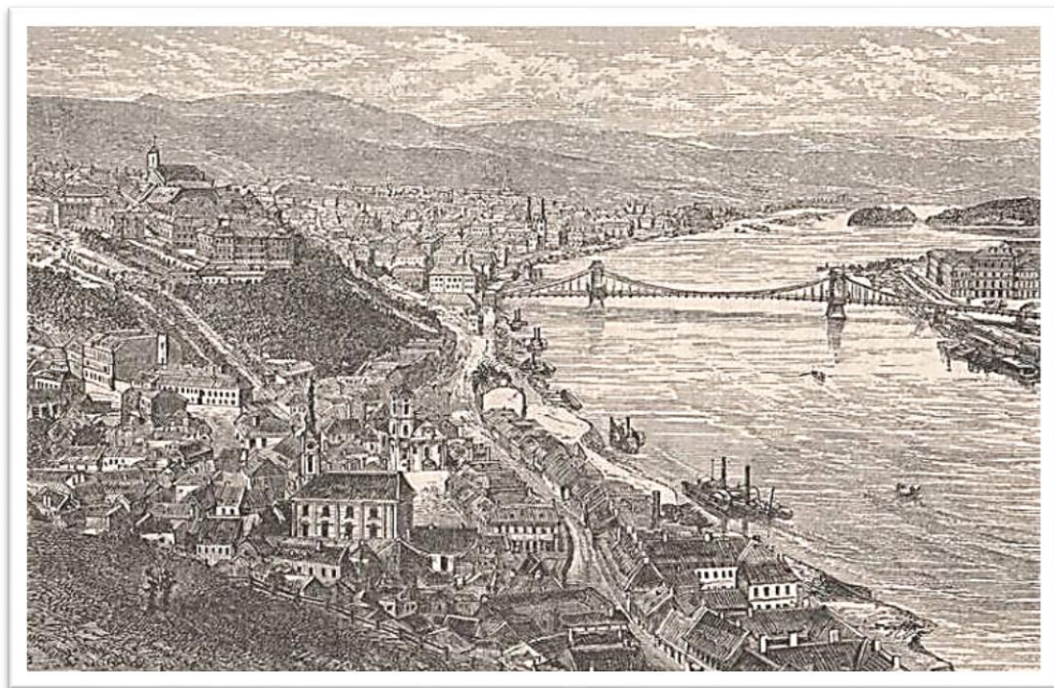
A KUTATÁS FŐ CÉLJA:

A gyermek közétkeztetés
és az otthoni étkezési szokások,
a hagyomány és az újítás,
az étkezések menete,
az ismeretátadás-szocializáció,
a fenntarthatóság (helyi termelők szerepe)
jelenségeinek feltárásával elősegítse a
helyi erőforrásokra építő,
a közösség által elfogadott közétkeztetés kialakítását,
mindennapi gyakorlatban való,
hosszú távú megvalósítását.

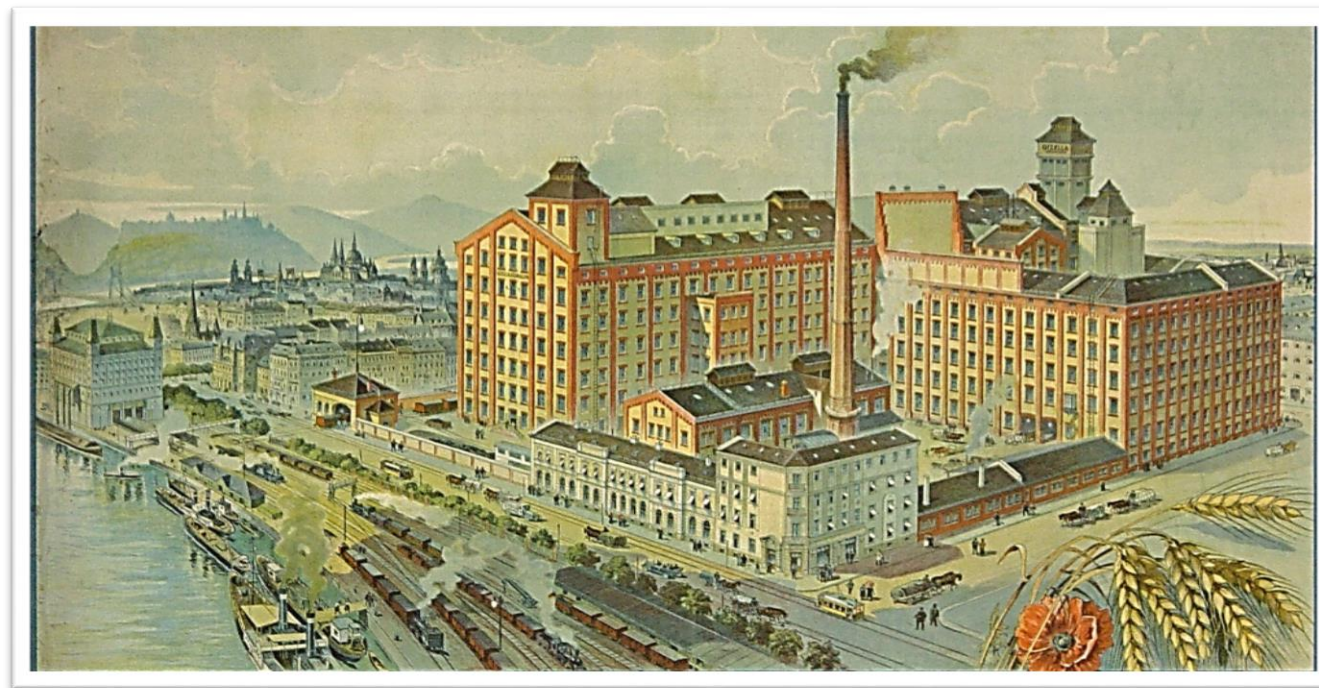

- Budapest egyesített főváros a 19. század második felére európai léptékű kulturális és ipari (élelmiszeripari és –kereskedelmi) központ lett
- A főváros újonnan szerveződő közellátási rendszerének részeként vágóhidak, piacok, malmok épültek

Forrás:
https://pestbuda.hu/cikk/20210713_ferencvaros_egy_or_a_malmokrol_volt_ismert_a_gizella_es_a_hungaria_ujjaszuletve_orzi_a_multat

Gizella gőzmalom (1880-1963)

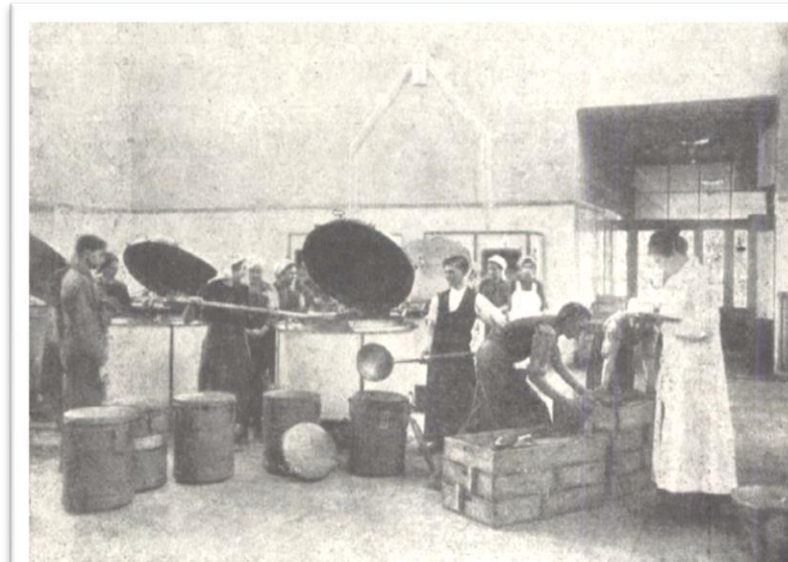

*Forrás : Holló Szilvia: A hatósági népkonyhák szervezetének kialakulása.
In: Tanulmányok Budapest Múltjából. 27. 1998. 86.*

Forrás: Tolnai Világlapja 1914. XIV. 38. szeptember 20. 8.

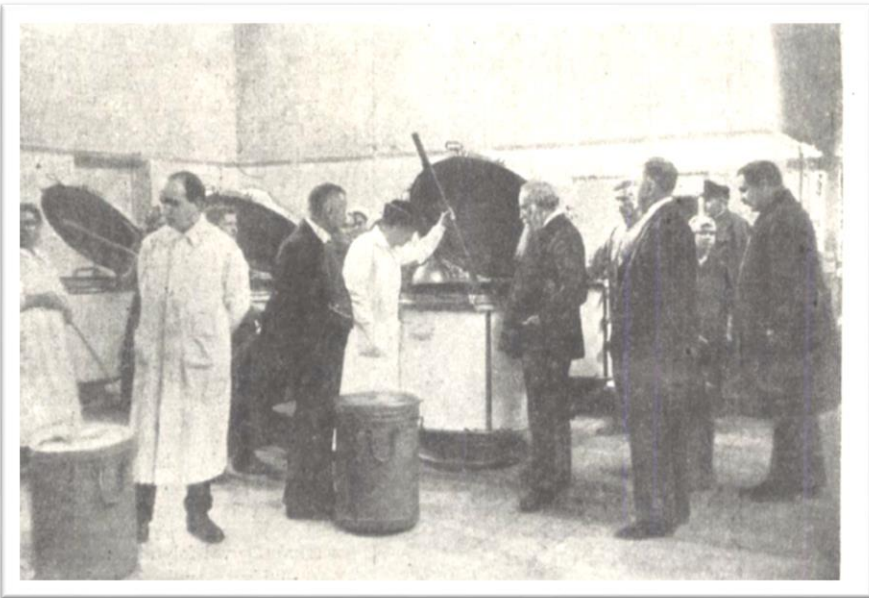
- **1892-ben 17 jótékonyági népkonyha működött a fővárosban.**
- **1892. decemberi kolerajárvány idején 23 konyha 6.000 főt látott el. Ahogy a veszélyhelyzet enyhült a népkonyhák száma 12-re esett vissza.**
- **Az első világháború idején 25 népkonyha működését koordinálta a főváros, 15.000 adag ételt főztek naponta.**
- **1916-ban központi konyhát nyitottak.**

Forrás Budapest Központi Konyhája.
Vasárnapi Ujság 1918. 65. 6. p. 84.

- **Egységes, hetente ismétlődő étlap volt.**
- **Példa a menüorra: Hétfő: babfőzelék, káposztás kocka; Kedd: burgonyafőzelék, túrós metélt; Szerda: lencsefőzelék, gránátos tészta; Csütörtök: savanyútüdő gombóccal, darás metélt; Péntek: borsófőzelék, sodrott burgonyatészta; Szombat: paradicsomleves csipetkével, kukoricakása sült szalonnával; Vasárnap: gulyásleves, tojásos galuska.**
- **A leves és a főzelék adagja fél liter, a tészták 4 dl, és 15 dkg kenyér.**

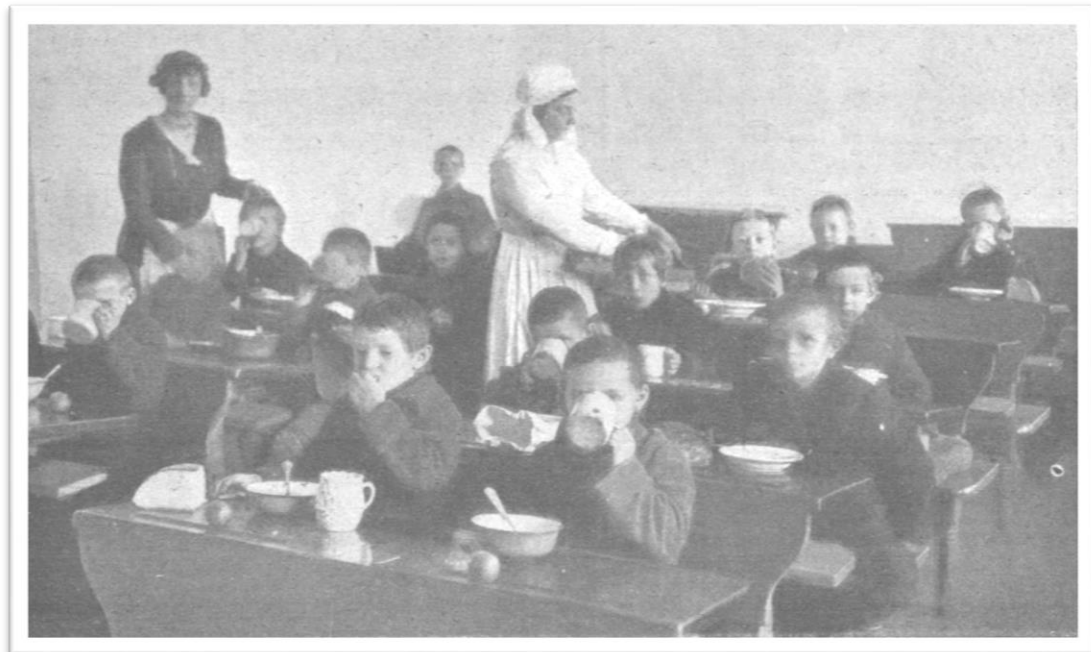

- **Az első világháború elején 3.000 gyermek étkezett a városi és egyesületi népkonyhákban.**
- **1916-ra 6.000, a háború vége felé 10.000 főre nőtt ez a létszám.**
- **1919. nov-1920. máj. között 120.000 gyermek kapott meleg ebédet az iskolákban az angol és amerikai missziós támogatás keretében.**

Forrás: Ebéd az Aréna úti iskolában.
Vasárnapi Ujság, 1908. p. 133.

Forrás: Ebédoztás az amerikai misszió alatt.
Új idők. 1921. 27. március 15. 6. p. 115.

Forrás: Tolnai Világlapja 1914. XIV. 38. szeptember 20. 8.

- **Az 1920-30-as évektől fokozatosan megváltozott a népkonyhák megítélése,**
- **25.000 gyermek és felnőtt vette igénybe naponta a 60 konyha szolgáltatásait.**

Forrás: Hadbavonultak hozzátartozói várják az ebédet a Váci út 89. szám alatti községi iskola épületében kialakított, 1914. augusztus 30-án megnyílt Weiss Manfréd-népkonyha előtt, 1914, Müllner János felvétele (kép: BTM KM).

Forrás: Róbert bácsi és Petráss Sári operett díva ebédet oszt az 1920-as években, a Kálvin téren. Magyar Nemzeti Múzeum Fényképtár, 1789/1952.

Köszönöm a figyelmüket!

Bati.Aniko@abtk.hu

[Youtube: A gyermek közétkeztetés társadalmi beágyazottsága](#)

[Bölcsészettudományi Kutatóközpont](#)

Báti-Anikó-Umbrai Laura: Népkonyhán enni Budapesten. Verziók s averziók a közétkeztetés történetéből (1860-1939). *Ethno-lore* 2020.

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROGRAM